

REDACȚIA

Arad, Ferencz-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pe An în România și străinătate pe an 40 cor.
Pe an 20 cor.
Pe an 10
Pe an 5
Pe luna 2
Nu de Duminică pe an
4 coroane.

În România și străinătate pe an 40 franci.
Crispote nu se înșopoză.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-utca nr. 20

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Sortorii nefrancați nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Iul VII.

Număr de Duminică

Nr. 10

Dimitrie Sturdza.

Ocaziunea celei de a șeptezecă aniversare a nașterii sale, a fost mai zice trecătoare, um se știe, sărbătorit în modul mai demn. Se cuvine ca și noi năniț din regalul ungar, cari din erse împrejurări n'am putut lua parte aceste sărbări, să ne dăm pe deplin mă — fie și post festum — despre importanța lor națională. Căci bărbații importanți ai României nu sunt numai ai ei, ci ai României, întocmai precum ai noștri sunt și ai României.

În autograful său adresat în ziua de onoare iubilare, Regele Carol înșiră între titlurile neperitoare ale d-lui Dimitrie Sturdza «la adâncă recunoștință» a monarhului în primul rând: «partea însemnată ce a luat la redemptarea națională», și «iubirea de neam» care l-a călăuzit și însuflețit în toate împrejurările. În eminentul său discurs la banchetul iubilare d-l Mihail Ferechide, președintele Camerei deputaților, care reprezintă toate clasele țerei românești, și mari și mici, bogat și sărac, și muncitor și țeran, și bătrân și tiner, constată că Dimitrie Sturdza a închinat țerei și numai țerei toate forțele, toată inteligența, și îi a consacrat o muncă înversunată fără încetare, fără odihnă, în timp de aproape o jumătate de secol. Dela Divanul ad-hoc, unde a început se lucreze, el a participat la toate actele vieții noastre naționale, purtând totdeauna lupta cea bună în opera de regenerare și de reconstituire a României. Rând pe rând titular al mai tuturor ministerelor, a lăsat în toate după urma lui brasse adânci din care a răsărit roade bogate.

Ambele aceste voci autorizate — a regelui și a poporului — atribute activității bărbatului de stat o importanță, care trece peste hotarele regalului și trebuie recunoscută și resimțită în toate țările locuite de Român. E cu neputință ca Românii afară de regat să nu se bucure, să nu se însuflească atunci când frații lor se bucură și se însuflețesc. Afecțiunile noastre, celor cari nu facem parte din regat, la asemenea ocazii, iau fără îndoială o formă mai rezervată dar nu sunt mai puțin adânci și mai puțin călduroase.

Pentru a schița o viață atât de agitată și atât de bogată în fapte și în rezultate ca a d-lui Dimitrie Sturdza, cadrele unui articol de ziar sunt negreșit prea strimte. Înșirarea faptelor istorice și a rezultatelor pozitive, însă legate de viața și activitatea bărbatului de stat și scriitorului român, vor pune pe fie-care în pozițiune a judeca și recunoaște valoarea lor și importanța națională a serbării.

Deja la vârsta de 17 ani, în anul 1850 Dimitrie Sturdza, fiul Marelui boer moldovean Alexandru Sturdza, se adresează dela universitatea din München cu un apel călduros către scriitorii români pentru promovarea culturii naționale. În timpurile agitate

a le tendențelor de unire, Dimitrie Sturdza se reîntoarce în patrie și se aruncă cu un zel înflăcărat în mișcarea națională.

Adunarea națională dela Iași, Divanul ad-hoc (1857) încredințează tinerului și agerului patriot funcțiunea importantă de secretar, care avea să concipieze procesele verbale și să motiveze și precizeze hotărârile cu privire la autonomia și la unirea principatelor, la principele străin și la guvernul constituțional.

Un an mai târziu îl găsim secretar al Caimacamiei Moldovei, și după unire, 1859, secretar al Domnitorului Alexandru Ioan I (Cuza). În curând a părăsit acest post pentru a intra în ministeriul principatelor unite. După abdicarea lui Cuza d-l Dimitrie Sturdza face parte din ministerul Locotenentului domnesc și la 1866 întimpină ca ministru pe Principele Carol de Hohenzollern, noul Domnitor al României. În același an negociază la Constantinopol recunoașterea României și a Principelui. La 1870 este când la Berlin când la Viena, când la Pesta pentru arangiarea unor afaceri ale statului, și ca ministru de finanțe face un memoriu amenunțit asupra situațiunii financiare încurcate a țerei.

Retras din guvern d-l Dimitrie Sturdza ia parte la fondarea Creditului funciar rural al marilor proprietari și primește conducerea acestui însemnat institut — pentru întreaga viață. (Creditul funciar are un pătrar de miliard scrisuri funciare în circulațiune). La 1871 este ales membru al Academiei române, al cărei suflet și secretar general a rămas până astăzi. La 1878, în urma tratatului dela San Stefano, îl găsim în misiune diplomatică pe lângă Curțile europene, și mai în urmă ca ministru de finanțe, care negociază și semnează convențiunea pentru rescumperarea căilor ferate. Negocierile acestei afaceri importante, dificile și delicate pentru statul român sunt conduse cu multă pricepere și reușesc pe deplin. D-l Dimitrie Sturdza a petrecut în acest scop mai mult timp la Berlin.

Proclamarea regalului (1881) se face de un guvern, din care dl Dimitrie Sturdza face parte. La 1882 primește pentru prima dată ministerul afacerilor străine, pe care îl păstrează trei ani consecutivi. Pe acest timp se întrunește la Londra Conferența Puterilor mari în scopul de a institui o comisiune mixtă pentru partea Dunăreii dintre Porțile de fer și Brăila. Dl Dimitrie Sturdza ie dela început o pozițiune foarte energică și hotărâtă contra tendențelor de a pune Dunărea românească sub stăpânire străină și face cu neputință realizarea hotărârilor Conferenței, refusând ratificarea tratatului pentru instituirea comisiunii mixte dunărene. În mijlocul încurcărilor și turburărilor balcanice de pe acele vremuri dl Dimitrie Sturdza alătura cu Ioan Brătianu propagă politica de alipire a României la Tripla-alianță ca o garanție esențială pentru dezvoltarea pacinică a țerei. Principele Bismarck,

cu care a avut mai multe întrevederi atât la Berlin cât și la Friedrichsruh, înștinde cu deosebita sa încredere. La anul 1885 dl Dimitrie Sturdza trece dela ministerul afacerilor străine la cel de culte, unde pregătește o reformă temeinică a instrucțiunii publice, care s'a realizat mai în urmă, și obține recunoașterea autocefalității bisericii ortodoxe române.

După moartea lui Ioan Brătianu dl Dimitrie Sturdza este proclamat la 1892 șef al partidului național-liberal. În calitatea aceasta a ținut, un an mai târziu, la Senat memorabilul discurs-program despre cestiunea națională, în care se ocupă în deosebi de situațiunea politică a Românilor din Ungaria în raport cu România. La 1895 Regele Carol îl însărcinează cu formarea guvernului și la 1901 este chemat să conducă țara între cele mai grele împrejurări. În autograful său mai sus citat Regele Carol se exprimă asupra acestui ultim period cu următoarele cuvinte: «În timpul din urmă, mai cu deosebire când țara încercată avea mai multă nevoie de sfatul și spriginul fruntașilor săi, ai dat o strălucită pildă ce neclintită încredere, de bărbătească voință și de o putere de muncă neasemănată. O isbândă deplină a încununat silințele sale. Ear România recunoscătoare nu va uita niciodată pe vrednicul patriot, care a știut învinge toate greutățile, spre a înlătura primejdia ce o amenință».

Prin aceste fapte istorice de o importanță netăgăduită pentru neamul românesc încă nu este caracterizată pe deplin vieța și activitatea marelui patriot român. În mijlocul agitațiilor, a încordărilor și a răspunderilor mari politice dl Dimitrie Sturdza a aflat încă timp suficient pentru o muncă literară din cele mai rodnice și mai valoroase. Din scrierile sale politice cităm: Finanțele României dela 1871 până la 1875; România și tratatul dela San Stefano (în limba germană la Viena); Raporturile adresate domnului Ministru de Finanțe asupra executării convențiunii de cesiune a căilor ferate a acțiunilor (Berlin); Succesiunea pe tronul României (în franțozeste); Trecutul-Presentul Europa, Rusia și România; Cestiunea Porților de-fer (în franțozeste la Berlin). Publicațiunile sale istorice și numismatice ocupă un loc de frunte în literatură română. Cităm în primul rând Documentele Hurmuzaki cari au învinuit în mod hotărâtor asupra istoriografiei române; cităm Acte și Documente relative la istoria renașterii României (9 volume); Treizeci de ani de Domnie ai Regelui Carol I (2 volume); Carol I Regele României (în franțozeste, încă neterminată); numeroase scrieri și publicațiuni asupra numismaticei române; Suprafața și populațiunea României.

Pe lângă aceste opere s'ar putea înșira un număr considerabil de memorii, dări de seamă, schițe biografice, note științifice, rapoarte, răspunsuri la discursuri de recepțiune academice, cuvântări etc. apărute parte în broșuri, parte în Anale parte în reviste. Nu-

méroase și valoroase sunt și publicațiunile în limbi străine despre Românii și România făcute de autori ne-Români în colaborare cu dl Dimitrie Sturdza.

«Ca om» — zice dl M. Ferechide în toastul său — dl Sturdza, rob al legilor morale, cărora a subordonat toate actele vieții sale prin demnitatea și înalțimea caracterului, impune respect și adversarilor. Inșuririle bogate ce le datorește agerimeii minții și muncii sale neobosite îi asigură și vaza omului cu cunoștiune întinse...

Ca om — adaugem noi — dl Dimitrie Sturdza este o pildă vie de o credință tare în Dumnezeu, de un patriotism înflăcărat, de o conștiință de datorie neasămănată și de o diligență de fer.

Vicarul Vasilie Mangra la vizitarea școlilor. În 27 Februarie (12 Martie) până inclusive 17 Martie a. c. Pr. C. Sa vicarul episcopesc Vasilie Mangra din Oradea-mare spre a se încredința despre starea școlilor și mersul învățământului a vizitat școlile gr. or. române în comunele următoare: K.-Tarian, Giriș, Toboliu, Cheresig, Roil, Leș, Chișirid, Păuș, Gepiu, Miersig, Husaseu, Cociuba, F. Giriș, F. Tăut, Calacea, Olcea, Ucuriș, Coroin, Siad, Mărăuș, Ciuntahaz, Craiova, Chișlaca, Mocirla, Făgădău, Beliu, Cărăscu.

Reformați contra noastră. Domnișii dela conducerea institutelor de învățământ reformat, se întrec în goana contra limbii românești. Gimnasiul din Ciaba a fost cel dintâiu care a pretins catichetului nostru să catechizeze în limba maghiară. Acum — după-cum aflăm din «Libertatea» — aceeași pretenție nesăbuită își face vânt la gimnasiul reformat din Orăștie.

Afară de absurditatea ce comit acești domni, când vor să forțeze introducerea în instrucțiunea religioasă morală a unei biserici naționale o limbă care nimic nu are comun cu aceea bisericească, cu instituțiunile și cultul ei, — acești fervenți apostoli ai maghiarității atentează contra legii, care recunoaște de limbă oficioasă a bisericii ortodoxe române numai limba română.

E timpul, că domnul ministru al cultelor, la care e vorba că s'a remonștrat în cauza dela Ciaba, să vină și să dea peste degete îndrăsneșilor turburători ai stării legale.

Ear Românii să învețe din aceste casuri, deocamdată, la cari școale să nu-și ducă copiii!

Listele electorale pentru alegerile dietale. Ministrul de interne a dat strict ordin tuturor comisiilor centrale comitatense ca cel mult până în 15 Aprilie st. n. acestea să iee dispozițiunile necesare pentru rectificarea listelor electorale din 1903, respective pentru compunerea listelor electorale valabile pe anul 1904. Atragem deci atențiunea alegătorilor români în deosebi a fruntașilor să se îngrijească de în-

Academia Română.

Eri s'a deschis sesiunea generală a Academiei Române, adică seria de ședințe zilnice pe cari această înaltă instituție culturală le ține în fiecare an în luna care precede Paștile și la cari iau parte toți membri ei, din țară și străinătate.

Ne propunem a ține pe cetitorii noștri în curent cu aceste lucrări și, pentru astăzi, credem că o privire asupra originii și mersului acestei instituții, prin descrierea vicilor pe cari le-a adus cultura românească în general, ar putea să-i intereseze.

Cea mai veche asociație de învățați pentru Români a fost „Societatea filozofică a Neamului Românesc în Mare Principatul Ardealului”, din care făcea parte și Ienache Văcărescu pe la 1795, și despre care, din nenorocire, avem prea puține științe. Vine apoi, în ordinea vechimii, „Comitetul literar”, format de Eforia școlilor din București, în 1836; și „Asociațiunea transilvană pentru literatură și cultura poporului român”.

Ideea de a aduna pe învățații din toate țările locuite de Români, mai ales cu scopul de a menține și a dezvolta unitatea limbii se născuse în mintea unui tiner care studia filologia romanică la München, în anul 1850. Acest tiner era — după cum o știu cetitorii acestui ziar — d. D. Sturza.

Locotenentă Domnească din 1866, în urma unei donațiuni de 5000 de galbini și a unui venit anual de 1000 de galbini asigurați prin testament de Evanghelie Zappa, decretează, la 1 Aprilie, un regulament pentru formarea „Societății literare române”, compusă din 21 membri, aleși din toate țările locuite de Români, și cu misiunea de a se ocupa cu ortografia, cu gramatica și cu dicționarul limbii române.

Această societate nu se poate aduna decât în anul următor, convocată printr'un decret domnesc al Regelui, pe atunci Domnitorul Carol I.

Societatea își ia numele de „Societate Academică Română”, iar în 1879, printr'o lege specială, este declarată de Institut național sub denumirea de „Academie Română”.

Misiunea ei, care la început era pur filologică și literară, se întinde și asupra celorlalte ramuri de activitate științifică, și astăzi este împărțită în trei secțiuni; literară, istorică și științifică.

Prima chestiune cu care se ocupă noua societate a fost aceea a ortografiei care devenea o necesitate în momentul când alfabetul cirilic era cu desăvârșire părăsit. După lungi și furtunoase discuțiuni s'a ajuns la soluțiunea cea mai bună, adoptându-se un sistem bazat pe principiul fonetic, combinat cu etimologismul în marginele formei limbii române. Deși tendința actuală este îndreptată în spre un fonetism extrem — primejdia de a împetrișta limba literară cu provincialisme și cu pronunții provinciale sau persoanele, ar trebui să fie luate în serioasă băgare de seamă, și ca soluțiunea acestei chestiuni să se lase tot în grija Academiei.

Un dicționar al limbii române, a fost de asemenea unul din desideratele primilor academicieni. Încercarea lui Laurian și a lui Massim a fost nenorocită,

pornind dintr'un punct de vedere greșit: acela de a expulsa din limbă și din dicționar, toate cuvintele cari nu puteau să dovedească o origine latină curată. Lucrarea d-lui Hașdeu, concepută pe un plan prea vast — de și remarcabilă în multe privințe — a trebuit să fie părăsită, pentru că ar fi necesitat mai multe vieți de om pentru a o termina, și nimeni n'ar mai fi putut-o duce în spiritul și cu aparatul științific pe care singur domnul Hașdeu putea să i-l dea.

Academia a însărcinat pe membrul ei, d. Philippide, cu facerea acestui dicționar, dându-i planul și timpul hotărât în care se va executa.

Pentru aceasta s'au despuiat toate cărțile vechi și autorii moderni mai de seamă; s'au însemnat pe fișe fiecare cuvânt, cu însemnarea lui; aceste fișe se vor orîndui, dându-se și etimologia cuvintelor, și se va tipări. Se speră că peste doi ani, acest dicționar va fi gata.

Pentru studiile de filologie românească, Academia a editat textele vechi mai cunoscute, dând astfel un avînt considerabil acestor studii și trebuie să sperăm că va continua să publice și alte texte vechi, pe lângă importantele materiale și studii de folklore pe cari le-a tipărit.

Secțiunea științifică a Academiei a avut și ea o activitate rodnică; analizele cuprind o mulțime de comunicări și de memorii de geologie, antropologie, chimie, zoologie, botanică, agricultură, meteorologie, etc. — lucrări cari au fost de multe ori apreciate cu elogi în străinătate.

Dar lucrările cele mai importante ale Academiei au fost cele de pe terenul istoriografiei române. Prin documentele externe publicate în colecțiunea Harmuzaki (peste 16.000 de bucați) și prin cele interne din colecțiunea sa de manuscrise (vre-o 50.000, originale și copii), s'a dat o nouă față studiilor istorice, și ca metodă și ca cuprins.

Aceste din urmă vor fi de sigur și ele publicate pe lângă vechii cronici și istorici naționali, pentru a putea fi utilizate de un cerc cât mai larg de cercetători.

Biblioteca Academiei compusă din donațiuni generoase și din cumpărături bine conduse, este cea dintâi bibliotecă publică din țară și poate rivaliza, ca organizațiune, cu bibliotecile din străinătate.

În fine, prin premiile pe cari le acordă ca răsplătă pentru lucrările publicate și prin bursele și ajutoarele de studii pe cari le acordă, pregătește generațiunii noi de oameni de știință, cari vor avea să fie odată fala științei române și la rîndul lor, conducătorii acestei instituțiuni.

15 Martie în Cluj.

Turburările tradiționale ear au înviat în Cluj, deși nu într'o forță așa mare ca și în alte timpuri...

În preșeara serbării „zilei libertății Maghiare” tinerimea universitară ungurească au aranjat o „serenadă” (?) înaintea statuei Regelui Mathia. Terminându-se serbarea — numită de ziarele maghiare „strălucită” — toți participanții așa se vede înfocați de imnele cântate, au voit să demonstreze contra proiectelor militare... Însă poliția avisată a făcut iute ordine, deținând mulți demonstranți și luând flamura națională din mâinile conducătorului. Toată noaptea au circat însă patrule de călărești...

În „zina mare” studenții universitari, însoțindu-se cu toți studenții din Cluj, au aranjat în piața Mathia o serbare „faimoasă”, care terminându-se au început a demonstra pe străzile principale. Ferestre de astădată n'au spart. A fost ici-colea câte o demonstrație mai mică contra Românilor înscenată de câțiva studenți necopți... Seara socialiștii au avut petrecere...

Mare senzație a cauzat știrea că demonstranți necunoscuți au mînjit însemnul austriac așezat pe frontispiciul palatului oficiului militar din strada Promenadă. Ziarele locale „bine informate” însă nu iau cunoștința despre aceasta... „E”.

Disciplina școlii.

De disciplina școlii să țin toate acelea dispozițiuni, a căror scop e ca să apărăm elevii de purtarea imorală — și de neregularitate, a susținea între ei liniștea și ordinea trebuincioasă, și educa în frica lui Dumnezeu, la purtare bună, și ai deda la sirguință.

Disciplina bună a unei școli să bazează pe cunoștințele pedagogiei, pe istețimea și pe tactul învățătorului.

A ținea disciplină bună nu e lucru ușor, dar învățătorului îi poate fi spre mare folos la propunere.

În acea școală este adecă disciplină bună, unde dominează înainte de toate religiozitate, apoi supunerea, munca și sirguința.

1. E foarte de lipsă, ca în școlile noastre să se pună, mare pond pe religiozitate pentru-că deși unora așa le pare ca și cum școala ar fi numai pentru-ca să îmbogățească memoria și cunoștințele elevului, școala totuși trebuie să fie și un institut de creștere; prin urmare în școlile noastre să nu absentese nici o clipită religiozitatea adecă cunoștințele elevului să le îmbogățim a fi: sunt, cu frica lui Dumnezeu, drept și bun. Din punct de vedere al religiozității și a-l moralei, învățătorul să pue pond 1 pe rugăciuni, 2 pe regulile și învățăturile religioase, 3 pe purtarea morală atât în cât, și afară de școală.

2. Ca în școală să fie ordine să recere: 1 Cercetarea regulată a școlii atât din partea învățătorului cât și a elevilor, — 2 Împărțirea și folosirea timpului de instrucție. — 3. Designarea locului în bancă a fiecărui elev. — 4. Ținerea în ordine a recuisitelor, — 5. Supravegherea asupra ordinii.

1. La cercetarea școlii învățătorul e îndatorat adecă, ca înainte de începerea prelegerii cel puțin cu un pătrar de oră să intre în școală, prelegerea să o înceapă și să o sfârșească totdeauna așa precum prescrie ordul orelor, să se nisuească ca atât prin purtarea bună, cât și prin instruirea respectivelor a diligenței sale să însuflească atât pe părinți cât și pe elevi întru atâta, încât absentarea elevilor dela școală numai în cas extra-ordinari să se întâmple. Motivele absentărilor dela școală pot să fie: netrăctarea bună și brutalitatea învățătorului, nepăsarea părinților, fuga copiilor de școală, morbul, sărăcia ori lucrul urgent. — Acestea motive se pot delătura prin: Tactul bun, istețimea și tractarea bună a învățătorului, interveniri dese cu părinții și luminarea acestora asupra însemnătății învățământului, intervenirea preotului și a antistiei comunale.

2. La împărțirea și folosirea timpului de instrucție învățătorul să fie atent la următoarele: Zilele de prelegere, orele precum și ordul orelor să le ție cu scumpătate. Să decidă și să hotărască feriile de pe săptămână așa precum cere trebuința. — Mare păcat are acel învățător, care știrbează timpul prelegerilor, care lasă elevii singuri în școală, care trec peste un studiu în detrimentul altuia care petrece timpul numai cu povești cu un cuvînt care numai „perde vara”.

3. Ce privește designarea locului a fiecărui elev, învățătorul e îndatorat: Ca să decidă și să hotărască locul fiecărui elev; să fie atent, ca elevul să aibă o schimbare oră să se mute dela un loc la altul după pofta și gustul lui; ca pe ceaplată să nu i slabi la memorie și pitulăpută) puie nainte ca să fie totdeauna în a o mie oră. Pe cel răi și slabi la memorie și e tocmai recomandabil să pune lângă el un proci al împărții printre cei buni și de amîent, Prin aceasta vom asigura nu numai ordinea și liniștea, ci și îndreptarea celor răi și liniștirea celor slabi.

4. Recuisitele, învățătorul e îndatorat, ca la fiește care recuisită să designeze un oareș care va loc și toate ce să țin de școală să le ție curat și în stare bună.

5. Supravegherea asupra ordinii din acea dispozițiune, cu care învățătorul să îngrijește de susținerea ordinii de dispozițiuni sunt: Conducerea materială a ziarului și potrocoai de evider materialul propus.

a) În matriculă învățătorul îndatorat să caputul respective înainte de începerea anului școlar trebuie să scrie pe toți copiii de școală și să scrie pe toți copiii de școală, îndeplinind toate rubricile așă precum se recere.

b) În ziar învățătorul scrie din ce pe fiește-care copil așa precum e scris în matriculă; pe acesta însă se pun ale mare pond, strigînd în fiecare săptămînă înainte cât și după aceeași nume, să scrie în ziar absentările să le sumizeze la fișa de școală a copilului, iar la finea anului să scrie în ziar fie-care elev care a cercetat școala.

Atît matricula cât și ziarul să păstreze în arhiva școlii.

c) Ear cât privește protocolul de lucru despre materialul propus, învățătorul să cee-ce propune să inducă în acest protocol conform planului de învățământ ordul orelor.

Miersig, 1/14 Martie 1903.

Iulian Paguba învățător.

Din Cenadul-Sârbesc

Zina de 16 Februarie a fost o zi de nespusă bucurie pentru năznenii cât și pentru cei care au ceretat din jur; dar mai mult bucuria coriștilor văzînd rîndurile lor recompensat, atât în vest cât și moralicesce.

Bucurie mare simte poporul nostru nadul sârbesc văzînduși pe sîri, rori că nu numai la coarnele la răsboi se pricep, ci și în ale să nisuesc a se cualifica arătînd întru'n timp abia de un an, c ajuenge și face prin învățătorii părinților, fraților și surorilor predînd pe șcenă piesa teatrului numai învățători folositoare și-apă

În anul acesta cu datul de s. pl. gr.-or.-rom. a predat nișă Mărioara.

Îți era mai mare și când tot pe șcenă au e plugari numai cinate și întea popoarelor conlocu aștrucțiunea, prin predarea rolurilor lor, nimene nu-i cel cari spre acest scop si

S'au arhitat foarte rile lor: Saveta Isaac în arătînd prin predarea rolului talent și este vrednic de a rour de tirile vic'enesce. Mircu Perian în de Stefan, Antoniu Soceria ca L. Boldovici și Mia Boldovici ca Vingan, P Damian ca călărași; Radu și Nicolae Galetari ca boieri, I colași și Ana Boldovici ca Căpitan și pitanensa și-au predat cu efect rolurile S. Bota în rolul Sandei original a pred pe baba.

Ear mai pre sus și de neașteptat a uimit publicul prin predarea rolurilor Iovan Dogogie reprezentînd pe țergovet făcînd mult has. P

seu de Cazac rus a stors lacrimi prin predarea iscusită. Savu Crăciun feciorandru în rolul seu de grec în vremea fanarioților, numit Enache, edarea comică încă a făcut publicul

Între toți prin statura și purtarea, mai maiestosă s'au achitat de rolul lor: Todor Perian predând rolul de țăr. Ear de întreg publicul recunoscută mai iscusită întru a preda este Catița Radu, care prin predarea rolului Ioanei apărând pe Marioara a știut se nimicească vicleniile tuturor ce s'au conjurat a nimic pe bietul țeran. Laudă li se cuvine vredicilor coriști că sunt ascultători și vredici de a împlini ceia ce li-se conrede.

Laudă și celui ce sau ostenit de ne-au din noroi și ne-a arătat lumii că de untem vrednici.

Prima rugare: Și de aici înainte cu un ascultare cătră cei ce vreau bielle și vă luminează mintea și inima vă altivă, căci noi cu voi și Dumnezeu cu și.

După reprezentațiune a urmat petre-re cu joc, la care au ramas cei mai tărri caci bătrâni și băieți s'au dus la lor fiindcă nu mai aveau loc de și a e destul de spațioasă. Mulțimea a prea numeroasă încât nu a putut încapa. S'au arătat deastădată mult că pre-odă spriginesc pe cei ce iubesc în-tătara.

Venitul material au fost 214 Cor. 2 fileri, deși prețurile au fost destul de moderate. Dar venitul moral e nespun mare, căci tuturor le părea reu să despartă de o așa petrecere vială și frumoasă.

În pauză s'au jucat cu precizie jo-rile naționale.

Din jur încă am fost onorați cu un număr de d-ni și d-ne. Din Sănicolaul mare: Micănescu cu D-na, dl. I Popovici al. Lipovan cu d-na, d-na Petrovici al. Hănd-l preot Vacarescu, din loc Dl. Căciu cu D-șoarele surori, Dl Oprean d-na și alții acror nume nu le țin în Cenadul Maghiar au fost fruntași și N. Marianuti și Magyar.

Începerea au decurs în cea mai mare înțin în zori când toți s'au d-părtat de rezultatul îmbucurător și dorde a se mai întâlni la alta petre-a de vială.

Plucru și Dumnezeu ne va ajuta.

Din Oravița română.

— 17 Martie a. c.

La 15 Martie c., în a patra Duminecă dela alegerea cu unanimitate a dlui Gheorge Jianu, de învățator la școala nouă din Oravița montană, în biserica din Oravița rom. clopotele îngănate de bubuitul treascurilor, umpleau vėzduhul de solemnitate zilei. Freamătul șoptelor „astăzi își ia adio învățatorul nostru”... adunase neobicișuit de multă lume la biserică. Corul întemeiat de dl Jianu și condus de substitutul și elevul său Carol Lazar, cânta cu o atenție apăsată de duioșia despărțirii de adoratul său vataș. Preotul Gheorge Neda, înălțat de însemnătatea zilei, slujia cu multă pătrundere la altar, ear către finea liturgiei se curmă deodată ce-remonialul... Privirile tuturor se îndreaptă către simpatica figură a învățatorului, care eșise din strună și din mijlocul copiilor, într'o liniște mormentală, își ia rămas bun dela popor, pronunțând următoarele cuvinte:

Iubiți mei frați și surori,

Patrusprezece ani este o bucată bună de vreme în viața unui muritor. În atâtea vreme omul își asimilează sufletul cu cel din preajma sa și îi cade greu, când se desparte de al său. Stăpânul de sus, cu puterea lui nemărginită, a rupt zăvoarele ce mă legau de această comună. A trebuit dar să-mi plec capul și împlinind voința lui, părăsindu-Vă pe D-Voastră, mă duc, unde m'au chemat tot interesele școlii române.

Am venit să-mi iau rămas bun dela d-voastră. În acest moment greu, îmi trec pe dinaintea ochilor toate clipele de bucurie, ce le-am petrecut ca învățator în mijlocul d-voastre. Mi-ați făcut multe bună-tăți și în general și în particular. D-voastră fraților m'ați chemat în casă când eram pribeag pe uliți. Aici am trecut peste cel mai însemnat moment din viață și nu pot uita, cum o mamă bună dintre d-voastre m'a primit cu pită și cu sare... Unul mi-a dat scaun, altul mi-a dat masă, ear când năprasnicia sorții mi-a rupt un os din trupul meu, toți din toate părțile m'ați ocrotit, m'ați mângăiat! Ați pus umărul la roată și m'ați ajutat de câte-ori v-am reclamat spriginul trebuitor la promovarea progresului nostru cultural. Numai astfel am putut ajunge la unele mici isbănde, cari mie mi-au îndulcit viața...

Și o Doamne, cu ce v'am răsplătit eu slăbănogul de mine!

Nu știu să vă fi dat vr'o altă răsplătire decât că mi-am iubit școlarii; V'am iubit pe d-voastră, fiindcă sunteți oameni

buni, fac mărturisire, aici în casa lui Dumnezeu, că nu cunosc comună mai bună decât Oravița românească!

Din ziua de astăzi nu mai sunt învățatorul dumneavoastră, dar rămân vecinic și nerămutat prietenul d-voastre!

Mulțumesc din suflet onoratului Comitet parochial și președintelui său, distinsului meu prieten, cu care împreună, încălzit de focul dorului nostru de cultură, am destelenit unele idealuri în bravul nostru popor. Mulțumesc fraților mei cântăreți de strună, cari m'au ajutat prea mult, deosebit unul blăjin, cu inimă mare, care m'a învățat cântările. Ear vouă tovareșilor mei coriști, cu cari am străbătut a lăți și peste hotare renumele comunei noastre, vă mulțumesc prea mult, că precum simt, ați cântat astăzi în cinstea mea, a ortacului nostru. Păziți steagul corului și urmați povețele urmașului meu, care cu puterea tinerețelor, cu voința și diligența sa de fer, va reuși să ducă la bun succes opera începută de noi!

În sfârșit vă zic la toți și la toate că-nătate bună... Să ne auzim de bine.

— N'a ramas ochi nemuiat de lacrimi. Atâtea suspin și duioșie nu s'a mai pomenit în biserica noastră. Era sfișietor să vezi copii, femei, până și moșnegi podidiți de lacrimi, că li-se duce învățatorul... E de nedescris atâtea iubire și alipire către învățator!

Președintele comitetului, dl Carol Pavlovici, om de inimă, a trebuit să se reculeagă mult, până ce în atâtea durere a despărțirii și-a adunat puterile de i-a mulțumit învățatorului și prietenului său:

Mulți iubite d-le învățator!

De mult s'a furișat la noi vestea, că o să ne părăsești. De mult au resunat triste-cuvinte „Jianu se duce dela noi”. Și astăzi a bătut ceasul despărțirii. Ce să te faci cu voea sorții... Suntem însă mângăiați, că nu din vre-o receală, sau slăbire a dragostei, ci fiindcă interese tot de ale neamului nostru te-au reclamat și în altă parte ne părăsești.

Ca președinte al Comitetului par. și al corului nostru vocal, nu pot întrelăsa oca-siunea aceasta, fără ați mulțumi în numele comunei noastre bisericesti pentru truda ce și-a dat cu cultivarea copilășilor noștri și peste tot pentru osteneala, ce ai depus, întru înflorirea comunei noastre bisericesti.

Sunt martor la toate, în poziția care mă aflu, eu unul știu prea bine, câtă muncă ai depus până ce ai reușit a ne ridica la înălțimea, de care ne invidiază și străinii! O știm cu toții, că mai ales în anii cei dintâi, cu ce plăc mică ne-ai slujit. Dar

te-ai mulțumit cu respiata morală, că și-ai putut împlini datorința ca învățator și conducătorul comunei noastre bisericesti. Acum după ce și s'a regulat și salariul și ai putea să te bucuri mai mult de roadele muncii, te credem că-ți cade greu, că trebuie să pleci, dar nonă ne cade și mai greu, că m'î cu seamă acum, rămănem fără conducător. Dar să ne mângăem că interese naționale mai mari au vrut așa.

Mergi dar d-le învățator, mergi acolo, unde ești chemat, dar te rugăm să nu ne dai uitării, și cartă-ne, de cumva îți va fi făcut care va dintre noi vre-o supărare și și lasă-ne să sperăm că și ca prieten și vecin al nostru ne vei rămănea povățuitor la vre-o vreme de lipsă.

Îți poștim din adăncul inimei noastre, ca Dumnezeu să-ți lungiască firul vieții, să-ți facie d-tale, mulți ani fericiți, ca să-ți poți crește copiii și ai d-tale, și ai celor ce te-au ales în Oravița-montană cu atâtea însuflețire!

Corul a acoperit ultimele cuvinte ale președintelui cântând „Mulți ani”.

După prânz pe la vr'o 4 oare comitetul parochial, antistia comunală, coriști și mulți alți fruntași, mai cu seamă agronomii s'au adunat în ospătăria Iosif Nedin, unde așa un fel de banchet românesc, cântări toate, ne-a ținut în voe bună întreg restul zilei până la 8 oare, când apoi toți coriștii și-au petrecut pe fostul lor conducător pân' la hotarul comunei, luându-și nu odată unul câte unul adio dela d-insul.

Ca membru în comitet cu inima plină de bucurie pe calea aceasta vestesc lumii, să-ți iubiască toți Români pe conducătorii lor, cum iubesc Oravițanii pe d-nul Jianu, și o, Doamne cât bine rezultă din o asemenea alipire...

Un Român.

Mine de aur în Bănat.

În partea de jos a Dunării, lângă Oravița, în fostul confiniu militar, s'a descoperit în timpul din urmă o mică Klondyke. În valea rului Nera s'a constatat că pământul este bogat în aur și deși se știa asta mai de mult, totuși până acum exploatarea acestor comori, grămădite de natură în decurs de mii de ani, s'a făcut în mod de tot primitiv. Abia în anul trecut a mers așa de departe vestea despre aceasta vale de aur, încât s'a format acum o societate, care și-a pus de gând să scoată metalul prețios risipit prin pământ și să-l prefacă în monede frumos sunătoare.

Estragerea aurului din valea rului Nera își are istoria sa proprie, care merită să fie povestită. Când ținutul

Legenda colibrului. 1)

A trăit odată în lume
Un împărat cu renume,
Într'o țeară îndepărtată
Prea frumoasă și lăudată.
S'acel puternic împărat
Era foarte supărat,
Că a avut feciori vr'o trei
Cel mai mic numit Colibri,
Cu o fire cam ciudată,
Că ce și punea în gând odată,
Nimeni nu-l putea opri
Dorul a nu-și împlini.
S'acel fir de împărat
Fericit și desmerdat,
A visat un vis ciudat
În strălucitul palat:
„Că la margine de lume
Să afl'o zină anume,
Cea mai dulce de iubit
Ce-l va face fericit
Și când el s'a deșteptat,
Sufletu-i nemăngăiat
De dor și jale chinuit,
Într'o zi s'a hotărât
Și-a plecat atunci în lume
Să-și caute soarta anume,
În zadar mult l-u rugat

1) Colibrul sunt cele mai mici pasări, cari trăiesc prin America în regiunile calde. Acestea sunt cele mai frumoase pasări, pentru penelile lor strălucitoare, ele se nutresc cu sucul florilor.

Frații, mamă și împărat,
Să șază cu el acasă
Rău în cale să nu-l iasă...
Înșă el n'a ascultat
Ci a plecat prea intristat.
Deci a mers o lună plină
Pân'a ajuns la o grădină,
Cu pomi de orange plină,
Și cu flori încungurată
Cu izvoare adăpată.
Ear în mijlocul grădinei
Era castelul Zinei,
Care trăia izolată
În grădina fermecată.
Și Colibri s'a așezat
Sub un pom frumos și 'nalt,
Și-n grădină a privit;
Ș'a văzut înmărmurit
O zină cu ochi de mură
Care inimile fură...
Lucitoare ca lumina
Și mai blândă decât luna!
Ca o stea ca și un soare
Trecea dulce zimbiteare,
Culegând mărgăritare
Florile, ce mai drag ea le are.
Și mergea pân' la izvor
Unde se oprea cu dor,
Florile de le stropia
Și la stinu-l le punea...
Și Colibri împărat
În zină s'a amoresat,
Și din locu-l nu se duce
Și-o privea mereu și dulce, —
Ș'un dor nebun l-a prins de ea,
Că nici să mănace nici să bea

Lui în minte nu-l venea.
Fără numai admira
Chipul frumoaselor Zina
De dor și farmece plină.
Zile întregi acolo a stat,
Suferind și însetat
C'abea sta de obosit
Nedormit și chinuit.
Păru-n cap i-a mai albit
Chipul i-s'a gârbovit
Și șermanul pe jos cade
Nu se mișcă... nu mai vede...
Și simțea, că va muri
De dorul zinei, Colibri!
Dar' deodată zina vede
Un june 'ntins pe iarba verde,
De el dntesul îi fu milă
Și fugi dulcea copilă,
Venind lângă el cu sor
Îi întreașă 'ncețitor:
„Cine e, de unde vine?
Și ce cauți pe la zine?”
Dar Colibri n'o aude
Că suferia dureri crude.
Atunci Zina dulce, blând,
Și cu mâna tremurând,
Îi stropia mereu cu apă
Suferința ca să-i treacă!
Și cum ea îl îngrijește
Kăcă că el să trezește,
Ș'abia Colibri o a privit,
Că tresare nveselit
Și cu glasul sugrumat
A spus, că-i fiu de împărat.
Și Colibri era frumos
Și avea un glas duioș,

Că Zina l-a admirat
„Ce frumos fiu de împărat!”
Și-i plăcea ei ochii negri
Cu care o privea Colibri...
Și-n inimă o străbate
Cuvintele-i înflăcărâte
Că un dor ne mai învins
După el o a cuprins...
Și frumos de mână-l ia
Și chemându-l îi zicea:
„Școală Colibri și vină
De zezi aci în grădină
Tu aici mereu să zezi,
Că-n toată ziua mă vezi,
Dar nu cumva să ndrăznești
În castelu-mi să pășești,
Să intri-n el nu-l iertat
Că acela-i fermecat”...
Și Colibri când aude
Uiță zilele lui crude...
În grădină a intrat
Și se simți fermecat,
Multe zile fericite
Trăi el d'aci nainte.
Dar văzută-ai voi vre-odată
Fericire 'ndelungată?
Nici chiar zine și împărat
Nu pot rămănea cruțați
Lovitura crudei soarte
Poate ast-măne îi desparte...
Căci așa a fost să fie
Nefericiti pe vecie!..
Într'o zi Colibri eată,
Vesel zina își așteaptă.
Dară dânsa nu venea
De dor ei se prăpădia.

riului Nera se ținea încă de granița militară, era obiceiul patriarchal de a lăsa spălarea aurului exclusiv în grija Țiganilor. Fiecare familie țigănească era datoare să scoată din pământ aur, trut în valoarea de 5 ducați de Krömitz (galbini imp.) pe an și să-l ducă la capitaneatul minei. Capul acelei familii de Țigani, care nu-și împlinea datorința aceasta, era pus pe bancă și primia obicinuitele 25 lovituri pe partea posterioară a trupului.

Pe vremea aceea, când spălarea aurului se făcea cu mijloace foarte primitive, erau unii Țigani foarte silitori, cari scoteau din pământ au masiv în valoare chiar de 50—60 galbini pe an.

Cu desființarea graniței militare nici Țiganii nu mai erau obligați a scoate și aurul și Țiganii, deși erau plătiți bine remunerată pentru aurul găsit în timpul spălării aurului bătă. Astfel a rămas neatins aurul din bazele riuului Nera, până ce în anul 1891 Englezul Argles auzind de mulțimea aurului în valea Nerei, câștiga dreptul să scoată aur de pe întreaga vale a riuului Nera în lărgime de 20 metri. Englezul acesta însă nu avu ocazia să se folosească de acest drept al său.

Acum 2 ani a venit în valea Nerei profesorul Wilhelm Venator din Magdeburg, geolog și minier specialist, care studiase exploatarea aurului în America, în California, Clondyke și Alaska. Acesta a cercetat 2 luni de zile ținutul Nerei. El a constatat pe baza cercetărilor sale, că atât ținutul aluvial cât și diluvial din valea Nerei este foarte bogat în aur. Geologul Venator susține, că locurile mai ridicate din apropiere sunt și mai bogate în aur, decât valea însăși, pentru că acolo se află aur îngrămădit de multe mii de ani.

În eara anului 1901 se formă în Hamburg o societate, care luă în exploatare terenul englezului Argles și în primăvara anului 1902 a așezat în valea riuului Nera (lângă Dalboșef) o mașină de spălat aur după model american. În eara anului curent 1903 s'au făcut și se mai fac aranjamentele necesare, așa încât cu începerea primăverii se pot începe cu putere nouă lucrările.

În timpul din urmă statul încă a examina prin oamenii săi experți ținutul și a constatat fără indoială, că terenul este neobiceiuit de bogat în aur. Experții trimiși de guvern în valea riuului Nera au recomandat guvernului exploatarea și ei acest ținut, mai ales câștigarea celui mai nobile metal se poate face aici la noi în condițiuni cu mult mai favorabile, decât în America sau Siberia.

În America este plata muncitorilor aurari enorm de mare, apoi întreținerea lor foarte scumpă și grea ear în Siberia straturile de aur sunt acoperite de un strat de humă în grosime de 5 metri, astfel că lucrările pregătitoare sunt împreunate cu prea multe cheltuieli. Spălăturile de probă, făcute aici la noi în 1901 prin geologul Venator, au dat pe alocurea 5 grame de aur la o tonă (1000 kilogr.) de pământ, ceea-ce asigură un venit considerabil în regiunea riuului Nera unde muncitorii se îndestulesc cu plată mai puțină.

Dela sate.

Cu inimă plină de bucurie vin a vă aduce la cunoștință, cumcă Magnificența Sa prea bunul și iubitul nostru vicariu episcopesc Vasile Mangra, cu datul de 1/14 l. c. a fost la noi în comună ca să viziteze școala.

Magnificența Sa a binevoit a pune elevilor prezenți mai multe întrebări, ear după terminarea acestora a ținut elevilor o vorbire însuflețită îndemnându-i la purtare bună, diligență și ascultare de superiorii lor.

Aceasta vizitație a Magnificenței Sale m'a însuflețit foarte mult și o numesc vizitație după toate regulile. Da, așa să vizitează școlile și nu cum fac domniii însuși (protopopi) școlari (onoare excepțiilor) că vine și vizitează școala și cum? Fără ca să bată la ușa ori să deie binețe, întră în școală cu căciula în cap și numai când ajunge la masă o ia de pe cap; apoi scrie pe protocol că: a vizitat școala și fără ca să puie elevilor măcar o întrebare, pune iarăși căciula pe cap și-și caută de drum. Să cheamă oare aceasta vizitație de școală?

Repet din nou, că vizitarea Magnificenței Sale m'a însuflețit foarte mult și rog pe prea bunul Dumnezeu, să-și dea viață îndelungată și cu senătate, ca să poată vizita școlile noastre cât de des.

Miersig, la 2/15 Martie 1903.

Iuliu Paguba,
învățător.

Onorată Redacțiune!

Cu mare pompă și bucurie am serbat ziua lăsatului de brânză în comuna noastră Ciclova Montană un lucru însă de intristare, luat din obiceiurile proaste nemțeste s'a învâinat de câțiva ani încoace în petrecerile noastre: a se masca.

Intâia Duminecă din post, fiind poporenit la sf. Biserică și strâindu-se utrenia sfătuind preotul nostru pe poporenit cu lucrări bune și dumnezeiești ca pe niște creștini i a ocărât pentru lucrul acesta.

Si trei zile asteptă
Dar zina nu se ivia.
Si îmbătat de al său amor
S'apropie încetător
De castelul fermecat
Si 'n lăuntru a intrat...
Dară Zina când îl vede
Fericită nu se crede,
Pe el rău s'a supărat
Căci cuvântul și-a călcat.
Si i-a spus cuvinte-amare
Că de-acum drag nu-l mai are
Si foarte rău ea l-a certat
Din castel l-a alungat
Si i-a spus, să nu mai vină
Nici măcar la ea 'n grădină! —
Desperat era de moarte
Colibri, pentru cruda-i soarte
Si-i parea nespuse de rău
C'a călcat cuvântul său,
Însă doru-i l-a mână
Să comită acest păcat...
Si Colibri cel frumos
Cu glasul cel mai duios,
Umilit Ingenunchiază
Mânile în sus le-așază,
O rugă frumos să-l erte,
Să-l iubească să-l desmerde...
Că 'n veac nu va mai greși
Si ferbinte o va iubi, —
Plângea cu lacrimi de foc
Vieața lui fără noroc...
Ș'avea chipul prea duios,
Că glasul lui dureros
A mișcat încet pe Zina,
Că-i întinse a sa mână.

Si răpiti îl grăi:
O zezi la mine Colibri!
Să trăim de-azi fericiți
Ca doi porumbei uniți!...
El îmbătat d'al său amor
O cuprinde 'ncetător
Pe zina la al său sin,
Si-o sărută cu suspin, —
O numea a lui soție
Adorată pe vecie...
Însă când așa a spus,
A venit dela apus,
Un vânt mare îngâmfat
Car' pe loc i-a transformat,
Pe ea 'n floare de oranj
Cu frunze frumoase — lungi
Pe el colibri lucitor
Când îl vești să mori de dor...
Si de-atunci colibri dar
Se nutrește cu nectar.
Ce-l culege până 'n sorți,
De pe frumoasele flori,
În speranță c'a afla
Pe iubita Zina sa!

Timișoara, Noemvrie 1902.

Colibri.

Are drept preotul nostru să ne ocărăscă căci astfel de obicei nici n'a fost în comuna noastră până astăzi.

Acum însă au început să-și pună masca pe obraz și oamenii dela cari ai aștepta mai multă afială și înțelepciune. Au fost mascați oameni din antistia comunala, doi domni, un jurat și tutorul orfanal. Văzând pilda acestora cum să nu-î urmeze ceialaltii.

Drept are preotul nostru să ne ocărăscă pentru fapte de aceste și ar și fi bine să se strice acest obicei mascându-se și fete și femei și făcându-se de risul oamenilor de omenie. Săteanul.

Cu ocaziunea producțiunii declamate teatrele, arangiată la 22 Februarie a. c. în Halmagiu de tinerimea din loc și jur, sub patronajul Rev. Dn. protopop Ioan Groza junior în favorul bisericii române gr-or. din Halmagiu și a fondului protopresbiteral tractual a încurs de tot suma de 253 cor. 90 fl., din care s'a spesat 102 cor. 88 fleri, rezultă deci un venit curat de 151 cor. 02 fleri, care suma s'a predat destinațiunii.

Cu suprasolviri au contribuit următorii P. T. domni: Rev. D. Ioan Groza junior protopop 8 cor; Spect. domn Dr. Lengyel Sandor protopretor 18 cor; George Popovici com. de drum 3 cor., Dr. Român adv. 3 cor; Bădi, inginer 3 cor; Ioan E. Baetcam, student în drept 2 cor.; Ioan Oncun 2 cor; Enea A. Joldea diaco 2 cor; 20 fl.; Nicolau Tamaș preot 2 cor; Michail Vidu inv. 2 cor; Hânzeros Adam 2 cor; Partenie Dragicu 2 cor. Bercovics Jidov 2 cor; Steger Vendel notar 1 cor 40 fl; Aurel Leuca 1 cor, Ioan Nicula preot 1 cor; Alexandru Grozeșcu 1 cor; Romul Ciugudean 1 cor; Klein Isidor 1 cor;

Primească atât contribuitorii, cât și toți participanții sincerile noastre mulțumite, pentru obolul dat pe altorior Domnului.

Halmagiu, la 14 Martie 1903.

În numele comitetului aranjator:

Ilie Cristea, Elena V. Joldea,
notar. controlor.
Aureliu Leuca,
cassar.

O catastrofă în Caucazia.

Caucazia este o țară foarte frumoasă așezată între marea Neagră și marea de Azov. Ea, având munții Caucas, cu aspecte foarte pitorești și cu o mulțime de văi, lacuri, torente, etc., se aseamănă mult cu Elveția. Caucazia este bogată în ape minerale și Rusia încă de mult timp a exploatat aceste surse. În părțile de Nord sunt ape sulfuroase, alcaline și feruginoase, cu temperatură variind între 10 și 62 gr. centigrade; în părțile sudice se află numai ape sulfuroase și feruginoase, ear în părțile centrale nu se află ape minerale. După o tabelă, făcută de către generalul Chodzka, în Caucazia se află pe peste 600 izvoare cu ape minerale ale căror compozițiuni se aseamănă perfect cu izvoarele dela Vichy, Aix-la-Chapelle, Marienbad, Carlsbad, Spa, Kissingen, etc. Cu toate că clima Caucașiei prezintă variațiuni destul de însemnate, ea este însă din punct de vedere medical una din cele mai salubre din Europa, ceea-ce face ca mortalitatea să fie cu mult mai mică decât în toate părțile continentului nostru. Un fapt extrem de curios, și care de asemenea pledează în favorul climatei din Caucazia, este cel observat de către savantul alpinist D. Holder și anume că contrar de ceea-ce se observă în munții Alpi, raritatea aerului nu incomodează de loc pe curiștii cari se urcă pe înălțimi din Caucas mai mari de 5 mii metri. Rușii încă de timp îndelungat s'au silit și se silesc și astăzi ca să atragă cât mai mulți vizitatori în Caucazia, lucru ce au și reușit grație frumoaselor pozițiuni, climatei sănătoase, izvoarelor termale și ușurințelor de transport pe cari le află călătorii. Ca în orice localități și în Caucazia se întâmplă din când în când câte o catastrofă descriere foarte interesantă a unei

asemenea întâmplări găsim în publicațiunile Tiflis-Newa. Catastrofa s'a întâmplat 17 August 1902 (adică vara trecută) a distrus șapte sate, omorind peste o mie de oameni. Causa acestei nenorociri a fost o prăbușire de terenuri care s'a produs în urma unui cutremur de pământ, cauzând pe lângă morțile de oameni și pagube materiale evaluate la peste 50 milioane ruble.

Stațiunea thermală Temenkau, cercetată mai cu seamă de către bolnavii de gută, se află așezată la nordul muntelui Casbec și are izvoare calde cari vin dintr'un ghețar din apropiere. La 17 August ghețarul se aplecă pe la orele 5 de dimineață și se făcu o mare crăpătură din care începu să iasă pietre și blocuri de ghiață. La ora 7 se observă că apa izvoarelor, apă ce de regulă este foarte lină, lua o culoare cenușie închisă; oamenii însă cari se scăldau, și al căror număr era de mai multe sute, nu se îngrijă, ci își continuau baia mai înainte. La 8 ore se auzi un șgomot înfricoșător însoțit de vete subterane, riuul luă dimensiunile unui torent, cărând enorme blocuri de ghiață și stâncă; scăldătorii încercară atunci să scape, însă era prea târziu. Partea de nord a muntelui, împreună cu ghețarul, începu a înainta cu o extremă viteză, distrugând tot ce găsea în calea sa. Treaga vale a stațiunii Temenkau, vârtul cărui lungime este de 20 kilometri, fu complet devastată; ear dintre toți cei ce se scăldau nu au putut scăpa decât numai patru inși, dintre care unul este cel care a făcut descrierea de mai sus a catastrofei. El spune că a văzut oameni și animale înălțate în sus de către uraganul care însoțea catastrofa și apoi lovite de stânci; mai multe femei astfel luate de vânt au fost găsite moarte la distanță de peste 6 kilometri de locul băii.

(„Conservatorul“). irat

prod

fi

ui

il

c

u

b

d

f

m

a

o

r

s

t

v

w

x

y

z

PARTEA ECONOMICA

Stirpirea omizilor.

Cu toți am putut băga de san copacii desbrăcați de foi niște gogoș bumbacul alb lipite de crengile lor. Gogoșii sunt cuibul omizilor, cari vor în primăvară și vor mânca frunzele.

Rău făcut de omizi este atâtea de n. încât nimicirea lor e datorința tuturor.

Mai potrivit timp e pentru stringerea și nimicirea lor în Februar și Martie, când e frig, sau în sjunul unei ploii.

E mai bine dacă ținem micile ran pe cari se află cuibul omizilor și le ard cu total.

Când pe pomii noștri nu sunt cuiba de omizi, însă ne temem, că de priu vântul năstărit s'ar umplea și pomii noștri, ne apăram pomii în modul următor:

Luăm păcură și ungam trunchiul pomului de jur împrejur astfel, ca să formeze un inel de rece centimetri cel puțin de lat.

Se întrebuințează de asemenea lână sau bumbac, cu care se încinge pomul la partea de jos a trunchiului.

Nici o insectă din vecinătate nu va putea să se urce pe pomii noștri, aplicând unul dintre aceste mijloace.

Dacă din negrija noastră s'ar fi răspândit omizile prin grădina de pomi, ca să le nimicim, e recomandabil să aruncăm pe pomii var nestins făcut în praf, și asta să o facem cu deosebire pe un timp umed.

Mulți economi udă crengile atacate de omizi cu apă, în care c'a topit săpun, cu un pământ făcut din cîrpe și pus pe vîrfii unei prăjini. Toate insectele atinse de aceasta apă pier.

Cel mai bun mijloc pentru nimicirea omizilor e întrebuințarea pucioasei în praf. Aceasta să se arunce prin mijlocul unui pulverisator pe pom, sau dacă nu avem un asemenea instrument, să luăm o tabă și să punem pe ea o cantitate de jeratic bine aprins și să aruncăm praf de pucioasă peste el și să afumăm cu aceasta pomul făcînd roată pe sub crengi; suntem siguri că toate omizile atinse sau de pucioasă sau de fum pier. Mai mult chiar, că pomii cari au fost tratați astfel, nu mai vor fi atacați în anul acela de alte omizi.

Stupăritul.

Prelegere populară.

Stupina are forma unei cășcioare mai mult lungă decât largă însă numai cu un coperiș într-o parte. O facem din lemn și o acoperim cu țigla, șindilă ori cu pae. Mai bine și mai sigur contra ploilor ea coperind stupinele cu mucava (un fel de hârtie groasă muțată în niște materii anume spre a o face răbdurie contra apei. Lungimea și înălțimea ei o facem după numărul stupilor ce voim a-i ținea și în câte rânduri voim a-i pune. Lărgimea n'are să fie mai mare decât ca omul să poată umbla cu înlesnire îndărătul coșnițelor. Ii facem apoi într'un părete din cei scurți o ușă, iar în lungul pe unde au să urde albinele la fiecare rând de polițe facem câte o deschizătură cam de o palmă de largă. Se poate face stupina și de așa ca să punem coșnițe în a-mendouă părțile ea în acest caz vine făcută mai largă., Deschizăturile din păreții stupinei peste iarnă să astupă cu lași ori scândurici înguste spre a nu intra viforul cel groaznic. Aceasta ar fi stupina în care avem să lucrăm cu coșnițe de cele cu găje, cum le zice „coșnițe mo-

Pentru stupăritul cu coșnițe de ori pae (ordinare) nu e neapărată trebuință de o așa stupină, ci pentru stupăritul cu astfel de coșnițe va fi destul dacă stupina va avea lărgimea numai atât cât să în capă polițele cu coșnițe. Umblarea la ele va fi prin față în timpul când albinele nu urdină afară, spre acest scop întocmim păretele din față de așa ca să umble ca o ușă putându-l lua, ori deschide și închide.

II

Coșnițele.

Albinele locuiesc și și adună hrana lor în coșnițe. În aceste ele fac faguri, adună miere și să prăsesco. D-voastră toți cunoașteți coșnițele, scute din nuele și din pae. În o coșniță fac albinele 7-8 rânduri mai bine zis, table de faguri, adeca cam apă cum e și coșnița de largă. În faguri albinele adună mierea cea atât de dulce și sănătoasă, pentru care ne silim toți a avea albine. Când vrea omul să aibă miere și ceară, s'apucă și omoară albinele din coșnițe și tot ce au muncit ele ia și folosește. Lucrul acesta n'a fost prea bun căci și a zis omul: eu prin aceea că omor bielele albine, nu numai că păcătuiesc poate, dar mi fac și mie pagubă. Ore n'aș găsi eu vre un mijloc, prin care să pot lua ceară și miere dela albine fără a le omori?

Sigur mult și-a bătut capul bietul om, până a aflat așa mijloc!... Acel mijloc e coșnița mobilă făcută din scânduri ori pae, cu ușă în partea dinapoi și cu fereastră de sticlă, de poți umbla când vrei la stup.

Cel dintâi care a făcut coșnițe mobile a fost un preot nemțesc (Dzirzon). Coșnița lui are pe din lăuntru două despărțiminte. Unul din jos cu două rânduri de rame folosit de albine pentru cloșit și altul din sus de miere, numai cu un rând de rame, pentru folosul stuparului. După modelul lui Dzirzon, s'a făcut apoi de alții, fel și fel de coșnițe mobile cu două, cu patru rânduri de rame și altfel.

A vă spune acum măsurile cum se fac și fel ori altul de coșnițe așa ceva poate numai vă știți și știu că numai după spas,

anevoe e în stare cineva a face un ce de dai Doamne. Cui îi dă mâna de astfel de coșnițe și n'ar vrea să și le cumpere că sunt scumpe va face bine, dacă își va procura una de muștră și după aceea își va face singur. Atât zic, că voină a umbla cu coșnițe mobile, apoi numai cu de un fel să umbli și anume cu care își va mai conveni, căci aproape toate sunt bune. O coșnița mobilă însă cu cât e mai măestrit făcută, cu atât satisfacem mai mult poftel și curiositățel rîvniților bogăți, dar pe de altă parte cu atât e mai greu celor săraci de ași agonisi și de a umbla cu astfel de coșnițe.

Unită laudă pe un fel, alții pe altfel de coșnițe, care cu de care să folosește pe acele, și le laudă, precum zice vorba: „tot țiganu își laudă ciocanu”.

Dintre toate însă, cea a preotului nemțesc e prima, adecă cea dintâi în bunătate și și în făcut. Eată-măsurile ei: înălțimea (în lăuntru) 63 cm. adâncimea înspre urdiniș 37 cm., și lățimea 23 cm. ear grosimea scândurilor de păreți e 3-4 cm.

În despărțământul de jos (cloșit) are două rînduri de rame, unul cu câte 10-11 rame. Despărțământul de miere e despărțit de cel de cloșit prin o poliță de scândurele, lăsându-se numai atîta loc cât să poată trece numai albinele, nu și matca. Spre acest scop punem o sită anume numită grația lui Haneman. Astfel aci avem numai faguri cu miere curată, fără cățăi (larve).

Ramele să pot lua și pune după plac, adecă sunt mobile. În păretele dinainte e urdinișul care are în lungime 10 cm. și lărgime ceva mai puțin de un cm. adecă cât să poată albina intra ori ieși cu înlesnire.

Ușa o are în dos, făcută tot din scândură, dar așa ca să o putem lua și pune, așezată cu cărlige, nu cu țigini. Între ușă și rame e fereastră. Ramele au între ele un spațiu de un cm. pentru umblatul albinelor. Ele au 21 cm. lărgime și 18 cm. lungime și sunt făcute din 4 lățișori groși de 6 mm. și lași de 2 cm. 4 mm. Între rîndurile de parcane și între poliță și păreți sus și în lături să lasă pentru umblatul albinelor loc cam un cm. jos însă un spațiu ceva mai mare ca să putem ușor mătura uriciunile cu ajutorul unei pene de gâscă. Astfel sunt făcute coșnițele mobile. Celor ce nu le dă mâna de a avea coșnițe mobile, să nu creadă că denși n'ar avea folos din stupărit, umblând cu coșnițe obicinuite sunt mai plăcute albinelor, fiind formate conform naturii lor sălbatică de ași face casa prin scorburi de arbori și crepături. Ba pe unele locuri fac coșnițe albinelor, de-adreptul din scorburi de arbori, ori scobesc anume lemnul. În coșnițele cele mobile, fiind făcute coala cu glajă, cu rame pe măsură și bine lustruite să simt și bietele albine întocmai ca și unul dintre D-voastră într'un castel regesc. Strîmbi din nas și cam cu sfială calci coala pe rogojinile de catifea și pe divanurile cele moi de mătase șezend, și frică că cine știe în ce naiba te cufunzi, cu un cuvînt par'că nici de cum nu te afli bine ca la cășcioara ta țărăneasă. Fînd tare silît la acest lucru, cât de voe, cât de nevoe te obicinuești, că n'ai încotro, întocmai așa și sirguincioasele albine, cu încetul să obicinuesc în coșnițele mobile și atunci ai mare folos, căci poți recolta stupii fără a omori albinele.

Am fost zis, să nu să teamă nimeni, că nu va avea folos, ocupându-se cu stupăritul în coșnițe obicinuite. Așa este! Dar spre acest scop, trebuiesc altfel întocmite coșnițele obicinuite. Să vă spun și acest lucru.

(Va urma).

Din Tievantul-mic.

Mă rog să binevoiți a publica în prețutul nostru ziar „Tribuna Poporului” despre petrecerea ce a avut loc în frunța comună din Băuț, Tievantul Mare, în 18 Februarie (8 Martie 1903). În localitatea Domnului Iova Babeșiu. Sala era foarte frumoasă împodobită cu icoane și oglinzi avînd împrejurul lor verdeță. Astfel la 9 oare s'au început jocul. Să vede că erau doiș tineri și bărbai cari au participat la această petrecere ori poate și fiind cea din urmă petrecere așa că lăutarul Pipu și soșit lut din Cielova, abia au avut puțin răgaz. Cel mai bătrînt ședeau și să uitau la tineri și tinere cum saltau frumoasele jocuri, românești, hora de doi și altele. Dar mai ales când ziceau lăutarul Ardeleana.

Îa mai și măi din vioră
Că-mi vine să joc,
Că mi măndra sprintenioară
Și cu ochi de foc.

Atunci și ei saltau mai cu bucurie. Astfel a decurs petrecerea tot în voe bună, până la ziuș. Când prinzându-se toți, tineri și fete în hora, au eșit jucînd toți afară, jucînd împrejurul crucii, de dinaintea localității d-lui Iova Babeșiu. Hora sa fînit iarși în sală unde femeile luânduși rămas bun între ele s'au dus către casă. Ear bărbaii rămînînd s'au dus în frunte cu lăutarul la câmp îngropînd carnevalul după un obicei vechi. Întorcându-se dela câmp au venit iarși de unde au plecat, mai petre când vre-o oară, ear după aceea s'au dus fie care la ale sale. Dee Dumnezeu că o astfel de petrecere să se mai facă și la celalalt an. Ear d-lui Iova Babeșiu îi dorește sănătate căci arangînd aceasta petrecere și au arătat iubirea față de conlocuitorii ei.

Unul dintre cei de față.

RĂSPUNS!

Onorată Redacțiune!

Deși cade sub demnitatea mea să stau de vorbă cu individ cari vorbesc din tușă precum face și „abonentul” Nr. 3599 din Prilipeț, totuși pentru-că să se știe adevărul la acușele îndreptate contra mea, în Nr. 30 din 15/28 Februarie a. c. al prețutului ziar „Tribuna Poporului”, îmi țin de datorință a comunica următoarele:

Referitor la alegerea de jude comună! îmi permit a acuda „Declarațiunea” *) antistiel comunale din Prilipeț, a cărei cuprins rog a-l publica.

Ce privește aserțiunea, că n'am primit preotul de 3 ani în casă, dechiar cu francheță, că este o minciună grosolană din partea „Abonentului” Nr. 3599, carele e un șutăcios calumniator, fiind că tot Al mîjil știe, că eu numai din când în când am mers la Prilipeț să mă cercetez părinții. Locuința mea permanentă au fost și este în Bozoviciu, cea-ce cred că știe foarte bine și „Abonentul” din chestiune.

Afirmarea că n'aș fi știind câte uși are biserică și în ce parte să deschid, nu o iau în seamă. Cred că cel-ce m'au evaluat și provăzut cu diploma de preot vor fi stînd în cele ce privește biserică mai presus decăt abonentul amintit. Voiesc să știe numai atîta: „Eată-1 Doamne pe pășătos că nu știe ce vorbește”.

Bozoviciu, la 3/16 Martie 1903.

Isidor Burean.

Mulțămită publică.

Subscrisul vin și pe aceasta cale a exprima mulțămita cea mai profundă; tuturor acelor prea stimați D-ni cari cu ocașinea petrecerii din 1 Martie, 16 Februarie a 1903 ținută în comuna Cenadul sârbesc, au binevoit a participa și a supra solvi precum a și trimite oferte prin postă: A binevoit a suprasolvi Spect. Dl. Traian Stoicanescu primar în Sânicolau

*) Am primit-o; publicarea ei e superflua. Redacția.

mare 3 cor. 20 fil M. On. Domn Ioan Popovici paroch gr.-ort.-rom. Sânicolau. mare 1 cor. M On. Domn Văcărescu paroch gr.-ort.-rom. în Béba 1 cor. 20 fil M. On. Domn Dr. E. Lucaci paroch gr.-cat. în Loc 80 fil. Dl I. Rugă contabil 60 fil. Dl I. Lessl casari la banca 1 cor. 60 fil. Ear prin postă a binevoit a trimite la adresa M On. Domn T. Oprean, Spect. dl dr Nicolau Oncu Adv. în Arad sprijinitorul tuturor causerelor românești 2 cor și dl I. Nagy injiner în loc 8 cor.

Primească binevoitorii domni și pe aceasta cale mulțămitele cele mai profunde din partea corului vocal al plugarilor gr. ort.-rom. din Cenadul sârbesc.

Cu suprasolvi și oferte a încurs la casă Venit 214 cor. și 32 fil, detragîndu-se de la venitul venit entrat 107 și 56 cor. s'au depus spre fructificare pe seama fondului Coral.

Cenadul sârbesc, la 8 Martie 1903.

În numele corului vocal al plugarilor gr.-or.-rom.

Ilie Oprean, Dimitrie Bozian,
casari. Inv. și dir. corului.

Felurimi.

Serni profesorului Behring. Pesimismul îngrijorat cu care profesorul Behring, cel mai deștept și învățat inamic al celor mai grozave boale omenești, boala de plămîni; își încearcă înveștia cu animale, ne lasă poate a spera, că avem a face într'a-devăr cu o invenție epocală, și că lumea nu va avea din nou o decepție, ca și cea a lui Koch. Cu invenția lui Behring vacile se vaccineză încă până sunt vișel, în contra tuberculozel; și acesta apoi profesorul Behring așa voește să o aducă în serviciul omenimel, că din laptele vacilor imunizate cu serul-Behring au să fie nutriși copiii. Aceasta dar va fi vaccinare de apărare contra tuberculozel.

Profesorul Behring de opt ani deja și continuă încercările. Din cultivarea bacteriilor de tuberculoză omenești pregătite materialul de vaccinare, din care 4 miligrame în 4 centimetri cubi de apă, îi injectează în vîna dela gât a vitei pe care vrea să o vaccineze. La sate asemenea vaccinare nu li-s'a întîmplat nimic vitelor. În unele casuri și încă totdeauna la vitele mai bătrîne, — cam în general la cele de 7 luni, — s'au arătat semne de călduri și lipsă de poftă de mîncare. A aștit și cauza acesteia: A vaccinat două grupe de vișel cari jau crescut între asemenea împrejurări, numai căt pe unul i-a ținut în grajduri infectate cu bacili de tuberculoză, ear pe celalalt i au crescut cu lapte sterilizat. La aceasta încercare s'a aștit că acel vișel cari s'au crescut în grajdurile infectate, au inclinat spre febricitate. Din aceasta apoi Behring a scos consecvența practică deja, că la acele animale cari sunt mai bătrîne, așa dar sunt mai de mult espuse la pericolul infectării, și vaccinarea merge cu oare cari pericole și de aceea pentru econom recomanda ca acomodată pentru vaccinat numai acele animale cari sunt mai tinere de un an. Așa se încurjură și aceia, că după vaccinare să obvie reacțiunea mai tare, neplăcută. Această teorie praca a documentat o încurînd, așa că acum se vaccinează numai vite mai tinere de trei luni și dintre aceste nici una nu reacțiază în modul neplăcut amintit mai sus.

Aplicarea acestor încercări la copii, profesorul Behring încă n'a făcut o și mărturiseste că aceasta ar umbla cu cele mai mari greutăți. În locul acestora crede, că după ce din teoria lui poate presupune în construcțiunea animalului vaccinat formarea oare căror materii contra tuberculozel, poate copii crescuți cu lapte dela aceste vite s'ar putea duce în organismul lor materia contră tuberculozel, și așa ar succede poate, tocmai în etatea cea mai periculoasă întocmai dela început când sunt mai accesibili pentru infectare, — să fie scutiți de aceasta. Că oare aceasta teorie în pracsă se va putea aplica cu succes și însuși profesorului Behring îi e o întrebare. Aceasta întrebare atunci va avea o deslegare favorabilă, dacă cu încercările făcute pe animale va succeda a documenta că cu laptele vitei vaccinate se pot feri vișelii contra infectărilor de tuberculoză. Încercările încă se fac mereu.

Banca de asigurare „Transilvania“.

Spre a satisface nedumeririlor multora din p. t. abonati ai numarului nostru de Dumineca, cari cuprinsi de ingrijire la citirea articolelor invectivale din foaia maghiara de finante si industrie si reproduși și de alte foi, ne întreabă despre starea băncii „Transilvania“ — reproducem aci cele publicate de noi in această chestie in Nr. 44. Joi 6/19 l. c. precum urmează:

Cetim in nr. 11 din 14 l. c. al „Revistei economice“ din Sibiu: „Banca de asigurare „Transilvania“. In timpul din urmă banca generală de asigurare mutuală „Transilvania“ din Sibiu formează in o revista săptămânală din capitala obiectul unor atacuri violente, atribuindu-i-se in mod tendențios, că exploatează, desigur, și șală clientela, care cade in mrejele ei.

„Tonul, in care sunt ținute aceste acuzațiuni la adresa numitei bănci, arată, că întreaga companie este pornită de unii agenți ori acivitori demisi din serviciul băncii tocmai pentru iregularități, comise in numele băncii și că este alimentată de unele bănci de asigurare, cărora „Transilvania“ prin agenturile și filialele, înfocate in timpul din urmă in orașele mai de frunte din Ungaria, le face concurență.

„Conducătorii institutului, atăcat in mod atât de incualificabil, vor și fără in-doiială să-și ia satisfacțiune pentru calumniile debitate; noi constatăm numai, că pentru-ca agitațiunile să prindă mai bine la publicul maghiar neorientat, cei-ce poartă campania, numesc „Transilvania“ consecuent „oláh biztosító társulat etc.“.

Se vede cât de departe, nu numai manevra institutelor concurente, de a re-căștiga publicul maghiar, ce deja incepuse a trece cu afacerile sale de asigurare la „Transilvania“ in părțile Ungariei superioare, dincolo de Tisa, unde „Transilvania“ și-a dezvoltat afacerile cu culanță exemplară; ci cu minciuni, luate din vânt, ca bună oară: că episcopatele românești au abstat d-la contractele încheiate, și că le-ar fi abzis acestea față de „Transilvania“ țintesc la demoralizarea poporului român, printre care acivitorii lor roiesc cu articoli invectivali prin buzunare luptându-se cu desperare pentru căștigarea de afaceri. Publicul serios va și însă să le arăte drumul către Canaanul minciunilor acestor calumniatori și va păstra și mai departe încrederea sa față de „Transilvania“.

Cătră aceasta mai adaugem, că direcțiunea „Transilvaniei“ deja a intentat proces de presă pentru calumnie voinicoseilor financiar și industriași publicisti, cari se vede cum și numai in dauna altora își știu căuta foloasele lor, tulburând opinia publicului și folosindu-se de momente de nedumerire ale acestuia, produse de sugges-tiunile lor tendențioase.

RUGĂM

pe toți abonentii restanțieri să binevoiască a plăti ce ne datorează. Altfel, cu părere de rău, dar vom fi siliți să le suspendăm trimiterea ziarului nostru.

Adm. „Tribunet Poporului“.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 20 Martie n. 1903.

Maj. Sa Regele s'a das din Budapesta Se telegrafează din Budapesta: M Sa eri după ameaz la 4 ore cu întreaga suită, cu tren special a plecat la Viena, de unde nu se va rentoarce la Budapesta numai în luna Mai.

Noul episcop gr.-cat. din Oradia-mare. „Kolt Ét“. aduce știrea că guvernul a numit in scaunul episcopiei gr.-cat. din Oradea-mare pe Dr. Dimitrie Radu episcopul din Lugoj. Numirea va fi publi-

cată cât mai curând in foaia oficioasă. Urmasul lui in scaunul episcopiei din Lugoj va fi Dr. Vasilie Hossu prelat papal și canonic in Blaj.

Din cercul Vinga ni-se vestește, că pe lângă candidatura veteranului domn Vicențiu Babeș la Sinodul eparhial din Arad, s'a pus și candidatura domnului avocat Vasilie Pap, care timp îndelungat a trăit în Aradul-nou binemeritând stima generală a tuturor oamenilor de bine. Gratulam alegătorilor la aceasta nimerită candidare. Să trăiască dară V. Babeș și Dr Vasilie Pap!

Din cercul Butenilor. Față de vestea adusă de noi in numărul duplu din săptămâna trecută, primim acum nouă știre din cercul Butenilor, că împotriva bravului pretor Dr. George Popa nici contra candidat nu se va pune. Prin urmare alegerea amicilor nostri Nicolae Mladin și Dr. George Popa se va face cu unanimitate.

Insemnul austriac. Am amintit, că in Cluj la 15 Martie s'au făcut demonstrații infocate, de necunoscuți. La știrea aceea mai pot adaug, că in mai multe locuri au fost murdărite însemnele austriace.

Insemnul de pe frontul palatului miliției comune din strada Promenăzii așa a fost de mânăjit, încât au fost siliți conducătorii a-l lua jos. Acum toți Ungurii sunt fericiți, că in strada frumoasă nu este „hohérczimer“.

Alegerea de vice-comite in Oradia-mare. Eri s'a implinit scaunul vacant de vice-comite in congregația comitatului Bihor. Aspiranți erau: Miskólczy Ferencz, Beöthy Pál și Frater Barnabás. La prima alegere nici unul dintre candidați n'a întrunit majoritatea absolută precum prescrie legea. La alegerea a doua Beöthy Pál n'a mai venit in combinație și așa lupta s'a dat între Miskólczy Ferencz și Frater Barnabás. După o luptă inversunată Miskólczy Ferencz este ales cu 282 voturi in contra 165 voturi obținute de Frater Barnabás. Seara s'a dat un banchet in onoarea nou alesului vice-comite.

Voci străine despre condamnarea lui Măglaș. Ziarele egumenului Hamsea, cari vara întregă îi cântau osanale, se lapdă acum pe rând atât de dinsul cât și de distinsul său prieten Măglaș. Dintre acestea ziare „Független Magyarorszag“, ziarul kossuthist aplauda mai ales inactivitatea lui Hamsea cari resuflau prin canalul său de scurgere Măglaș. Eată însă in ce chip scriu acum prietenii unguri di incidentul sentinței din Timișoara:

Emanuil Măglaș a trăit in Budapesta înainte cu câțiva ani și după-ce „Liga“ i-a sistat ajutorul regulat lunar, distinsul „adjunct notarial“ cum se intitula cu predilecție, a turburat buna înțelegere între tinerii universitari români din Budapesta. Poliția din Budapesta a luat la goană pe aceasta distinsă firmă, care de aci și-a mutat sediul la Arad. In Arad ca colaborator la „Tribuna Poporului“ a scris articole in contra statutului, pentru cari judecătorii l-a condamnat la temniță. După-ce Măglaș a ieșit din temniță, nu s'a mai aflat om cinstit, care să fi stat cu dinsul de vorbă. Pe vremea alegerii de episcop Augustin Hamsea l-a ajutat cu bani pe Măglaș, care a tras in noroi pe toți membrii societății române. Hamsea pentru prietenia lui cu Măglașiu a perdut încrederea și dragostea membrilor sinodali, și așa s'a întâmplat că la ultima alegere spre a dauna binelui public a căzut cu rușine. Guvernul maghiar încă a fost informat că archimandritul protegiat odinioară din toate părțile și-a perdut simpatia binevoitorilor săi pe toată linia.

Măglaș între cei mulți a atacat și pe directorul seminarului român din Arad Roman Giorogariu, și a publicat fel de fel de acuse

asupra lui in „Controla“ din Timișoara. Măglaș a scris adecă că Giorogariu e brutal cu elevii seminariali, că a falsificat ordul învătă-mentului și că e ilegal, prin dispoziții antipa-triotice periclitează dezvoltarea și progresarea normală a institutului. Măglaș a mai afirmat, că Giorogar ca și călugăr, cu o ocaziune s'a purtat față de un hamal, într'un chip nedemn de preot; in fine și aceea i-a zis lui Giorogariu că a plagiat.

Tribunalul din Timișoara l-a aflat de vinovat pe Măglaș pentru vătămare de onoare și l-a condamnat la 50 coroane amendă. Dar l-a aflat vinovat și pentru calumnie in contra funcționarului public și pentru aceasta deosebit l-a condamnat la 50 cor. amendă și trei luni temniță ordinară.

Serata bohemă III. Sămbătă la 15/28 Martie va avea loc in „Casa Națională“ un mare „matineu literar“ cu programă foarte interesantă. Pentru această serată și-au promis concursul mai mulți bărbați cu trecut literar. Inceputul fix la 6 ore seara.

— Invitări speciale nu se fac. —

Polonul. Societate de mai mulți prieteni își petrec la olaită. Voia buna e la culme. Tinerii cântă doine naționale, himnuri naționale. In societate un singur tiner țace și nu se simte nici cum bine, ba îl năpădesc lacrimi chiar și plânge cu amar. Tinerii prieteni îl incunjură și-l întreabă intristați ce are?

— Să-mi dai pace le răspunde tinerul, voi puteți fi voioși, dar eu cum să flu, voi aveți patrie eu sunt polon, n'am patrie, n'am neam, și cum să flu voioș? Eată dragostea de neam a polonului.

Procesul „Tribunei“. In 30 Martie începe a pertracta tribunalul din Cluj procesul intentat „Tribunei“, pentru publicarea articolelor scrise de dl profesor Raica.

Acusat și astădată e tot Mohan.

Rectificare. In zilele trecute am publicat o corespondență din Caransebeș, in care se scria, că domnul Patriciu Drăgălina, directorul institutului gr.-or. român de acolo in ziua de 17 Februarie v. l adecă in zi de post ar fi luat parte la o petrecere publică in hotelul Lintneckert toată noaptea până dimineața.

Rectificăm aserțiunea aceasta a corespondentului, căci din izvorul cel mai competent ne-am convins, că domnul Patriciu Drăgălina pe nedrept a fost acusat, deoarece-ce D-sa in seara de sub întrebare la 9 oare deja s'a depărtat din localul amintit dinpreună cu familia sa. Regretăm superficialitatea corespondentului.

Mulțumită publică. Pentru „Casina și Biblioteca poporată“ din comuna Ianova (com. Timiș) care va fi proprietatea „Corului vocal“ a încurs dăruiri dela următorii domni marinoși:

Blăkovics Ferencz, deputat distal Timișoara, 20 cor. Il. Dr. Iosif Gall, membru al casei magnaților, Lucareș. Dr. Aureliu Cosma, avocat, Timișoara, Baron Ambrozy, Remetea Timișană câte 10 cor. Dr. Traian Putic, protopresbiter, Timișoara, Emanuil Ungurean, avocat, Timișoara, Alexiu Putic, inv., Janova, Sidonia Niga m. Putic câte 5 coroane, Mihail Bejan, 4 coroane, Dr. Valeriu Mezin, avocat, Timișoara, Dr. Georgiu Popovici, protopresbiter, Lugoj, Octavian Putic, jude cercual regesc, Tomes Rékás Dr. Ioan Mezin, cand. de adv. Timișoara, Dr. Ioan Mihu, director de banca Constantin Lazar, avocat, Rékás, Dr. Pompiliu Marcu, avocat Lugoj. Dr. Nicolae Petrovici, avocat, Lugoj, Dr. Georgiu Dobrin, avocat Lugoj, Dr. D. Florescu, notetens Lugoj. Dr. Cornel Jurca, avocat, Lugoj, Dr. Aureliu Vălean, avocat, Lugoj, Pompiliu Putic, Janova, N. N. câte 2 cor. Dr. Avramescu, avocat, Lugoj. Coriolan Bredecean, avocat, Lugoj, Ianculescu Iuliu. Dr. Stefan Petrovici, avocat, Lugoj, Dr. Georgiu Adam, avocat, Timișoara. Ioan Bercian, publicist, Pavel Cornovici, director, Timișoara. Aureliu Badescu, invetător, Bazos, Rutimiu Mălovan, invetător, Măran, Vasilie Muntean tutor, Lăran, George Petcu, preot, Bazos, Iosif Petcu, preot, Bazos, Ioan Dogariu preot, Ianova, Nicolae Dărăbanti, preot Iezvin, N. N., N. N.,

N. N., N. N., N. N., Constantin Țăran, comerciant, Timișoara, N. N., câte 1 cor. N. N., 1 coroană 20 fleri.

De tot 125 coroane și 20 fleri. Și pe aceasta cale mulțumim foarte framos marinoșilor domni pentru suma care a jertfit-o „Reuniunei“ noastre spre scop cultural.

Ianova, 25 Februarie 1903 v.

Pentru corul vocal:

Nicolae Iandji, vice-președinte. Ioan Petru, secretar.

E uimitor efectul crucii magneto-electrice R. B. nrul 86957. Uimitoare sunt și rezultatele ajunse de cătră inventatorul ei dl Albert Müller (Budapesta, V, strada Vadász 42/k.) Zinic sosesc scrisori de mulțumită și atât de mișcătoare sunt expresiile recunoștinței celor vindecați prin folosirea acestei cruci. Așa dela dl Iacob Steinhardt, (Kila) a primit scrisoarea următoare: — Sumate die Müller: Am onoare și aduce la cunoștință, că prin folosirea crucii magneto-electrice R. B. nrul 86967, ce am comandat o înainte cu 4 ș.șm ani, m'am la sănatoșat cu desavirșire din boala de care am suferit de 15 ani. Tocmai de aceea nu pot in de ajuns recomanda tuturor celor cari sufer de reumă, astma ș. a. boale de soial asta, să se folosească de crucea asta. Primește și dela mine expresia recunoștinței mai adânci. Dumnezeu să-ți ră-plătească activitatea obositoare cu mulți ani fericiți. Invenția d-tale nu e plătită nici cu mil, d-cum cu 6 coroane. Cu deosebită stima: Iacob Steinhardt.

Femeilor le incumbă datorința, să se îngrijască ca nimic să nu lipsiască la casă. Un articol important, a cărui procurare e motivată prin mutilateralitatea întrebunțării sale, e spirtul galic al farm. Vertés, care pe lângă aceea că e un leac foarte folositor e un articol de tualetă indispensabil.

ULTIME ȘTIRI.

Scandal in Dieta.

Eri a fost in Dieta maghiară un scandal mare și unic in felul său. Ședința a început la 10 oare a. m. și s'a terminat la 6 oare 10 m. seara. Ședința și larmă infernală a cutremurat sala. Opoșiția lovia in bănci și s'a produs un scandal ca și care abea va mai fi ar de inregistrat analele parlamentului maghiar.

Furtuna s'a produs in jurul stal-lirii ordinat de zi respective la cetiri, catalogului. Opoșiția a părăsit mereu sala, ședința a devenit incapabilă de conclus-valide și când presidentul Tallian voib să deschidă ședința, opoșiția din nou părăsia sala, zădărniciind in chipul acesta stabilirea ordinat de zi. Intre împrejurările acestea putea șinea ședința nu 8 ci 18 ore, dacă nu veniau deputații guvernamentali chemați prin telefon ca să scape pe presidentul Tallian din situația neplăcută in care a ajuns.

Red. respons. Ioan Russu Șiriau. Editor Aurel Popovici-Barcianu.

Insertiuni și reclame.

INVITARE DE ABONAMENT.

„BUNUL ECONOM“

REVISTA PENTRU AGRICULTURA, INDUSTRIE ȘI COMERCIU

ORĂȘTIE (Szászváros)

Cea mai ieftină și totodată unica foaie mănăescă in felul ei cu ilustrațiuni

Costă:

pe anul întreg (2 fl.) 4 coroa

pe jumătate an (1 fl.) 2

Pentru România 15 lei pe an.

Ctl. CASSEI DE PĂSTRARE POSTALĂ Nr. 16^a

— Numeri de probă gratis și franco. Abonamente se plătesc înainte și se pot face cu prima zi a ort-căret lunt.

898 7-10

Administrația

„BUNUL ECONOM“.

VINEȚEA

mai bună la spălat.

Sub scutul legilor.

Vinețea ca mai folosită în spălătorii și case private.

Eftin și în neîntrecută!

1 sticlă mică de 24 fl. ajunge la 10 spălături. — 1 sticlă mare costă 1 cor. 60 fl., 1/2 de sticlă 1 cor.

Se poate căpăta pretutindeni

Se ne ferim de falsificate.

916 2-20

URANOS

Singurii
Fabricanți:

FRAȚII HOCHSINGER, fabrică chimică.

BUDAPESTA,
VI., strada Rozsa 85.

Asigurați: viață, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad
A BĂNCII GENERALE DE ASIGURARE MUTUALĂ SIBIRNE
„TRANSSYLVANIA“

primesc oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichis, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen flos, rente, zestre pentru fete, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la momentul în ziua morții întemplate;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobilie, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, recvisite ș. a. prin spargere;
4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, ovăz, viță (vinea), plante industriale: cânepă, in, himeț, nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercurile mai în fiesce-care comună și direct prin

Agentura principală „Transsylvania“ în Arad

Strada Széchenyi nr. L — Telefon nr. 899.

428 — 118

Asigurați contra furturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț!

Cea mai mare fabrică de coase în lume e fabrica „BUB“ a cărei singur și exclusiv reprezentant și vânzător e

WINKLER ȘI GRAUER
Kőbánya, Nr. 34.

Cine vrea să-și cumpere o coasă bună și trainică, acela să nu-și cumpere coasă, până nu va cere dela firma de sus un catalog ilustrat, ce i se va trimite numai decât gratuit. Lunile de iarnă sunt mai potrivite pentru adunare de comande.

Adunătorilor rabat! Garanța deplină! Serviciu prompt!

Mai multe miș de scrisori de mulțumită și comandare stau la dispoziție on. public.
1 briet de transval 1 fl. 50 cr.

ÎN URMA

Am zis deja nenumărați bolnavi cari au întrebuițat *spiritul galic* a lui *Vértes* la boalele guri, e mai osebite și prin întrebuițarea lui au scăpat de suferințele lor sau cel puțin scăpat de durerile cumplite. Dacă ai vrea să publici zecile și sutele de miș de D-voșisori de mulțumită, scrise despre *spiritul galic* al farmacistului *Vértes* de oameni acute rind și cu rang din toate părțile lumii, — scrisorile ar umplea o bibliotecă. O oșnișură, ce conține scrisorile de recunoștință sosite în vremea din urmă, precum ine îndrumări cu privire la boalele în contra cărora se poate întrebuița cu succese apă *spiritul galic* a lui *Vértes*, îi stă fiecăruia *gratuit* la dispoziție.

Spiritul galic a lui *Vértes* în urma modului deosebit de prepare se între-guințează cu succes ca leac *compresă și ungeri*, ce micșorează durerile, mai de ales la bolile: *Podagra, reumatism, răceală, dureri de cap, masele și nervi, paraliză, scintiri, inflamații și buboi, dureri de piept și grumaz*, și a.; *Ca leac recori-tor*, ce-ți redă puterile e a se recomanda mai ales acelor cari umblă mult, precum: *turistilor, factorilor poștali, soldaților, vândătorilor, biciclistilor ș. a.* — Ca cel mai bun și plăcut *cosmetic* servește spre promovarea *creșterii părului* și curățirea capului de mătrețe și spre curățirea gurii, căci 5—10 picuri ajung să căpătăm o apă de spălat plăcută și recoriitoare pentru gură și dinți.

Ca leac intern spiritul galic a lui *Vértes* se poate folosi cu mult bie succes la *spasmuri gastrice, diaree, colică, dureri de cap și de stomac*, ca poa o *beutură recoriitoare foarte plăcută*, ș. a. m. d. E o adevărată binecu-ventare în părțile acele unde nu este apă bună, spre pildă în pusta de jos — deoarece ce căi-va picuri turnați în apă omoară *baciliul*, și fac din apa de nebeut și nesănătoasă, o apă bună și sănătoasă.

Peste tot *spiritul galic* a lui *Vértes* se poate folosi aproape la toate boalele ca leac la îndemână, — cu mult succes. Se poate întrebuița ca utură, picurând căi-va stropi pe zahăr sau în apă, sau ca unguent, acționând cu el părțile unde suferi.

Nici o mirare deci dacă cei cari au folosit odată acest leac de casă, se pot excelent, sigur și multilateral exclamă:

Doresc să am numai spiritul galic a lui Vértes și nu altul!

Tot din aceste motive *spiritul galic* a lui *Vértes* e lăpuit că nici un alt leac, nu lipsește aproape în nici o casă, ca ori când să fie la îndemână, e un adevărat inger păzitor, și se poate deci căpăta pretutindeni, în toate farmaciile, drogueriile și

spitieriile, în special acolo, unde se află *afșe cu marca cunoscută*. Cumpărătorii sunt rugați să ceară *express* *spiritul galic* a lui *Vértes*, căci au obvenit cazuri, când cum-părătorii au căpătat alt spirt, așa zis *mai eftin*, dară fără nici un efect și putere vindecătoare.

Oare *spiritul galic* a lui *Vértes* în adevăr e mai scump decât celelalte spirituri cum pretind mulți vânzători, cari prin vinderea spiriturilor „mai eftine“ câștigă mai mult și pentru aceea vor să înduplece publicul să cumpere astfel de spirt „mai eftin“. — Aserția asta este cu desăvârșire neîntemeiată. Abstăgând dela aceea, că un leac eficace, corespunzător pentru scopul pentru care îl ia, nu-i nici când prea scump, ci scump e numai un leac fără folos, fie acela ori-cât de eftin, — *spiritul galic* a lui *Vértes* nici în privința cantității nu-i mai scump, ci tocmai chiar mai eftin, decât celelalte soiuri, deși pentru același sumă se da lichid mai puțin. Din *spiritul galic* a lui *Vértes* se cere anume o cantitate cu mult mai mică ca din alte soiuri; spre pildă la fricțiuni din alte soiuri trebuie să ia o lingură de zupă, din *spiritul* lui *Vértes* însă ajunge o linguriță mică; ca să-ți faci o bună apă de gură îți trebuie 5, cel mult 10 picuri din *spiritul galic* a lui *Vértes*, pe când din alte spirituri îți trebuie cel puțin de 3 ori atâția. De aceea o sticlă din *spiritul galic* a lui *Vértes*, deși pe lângă același preț capeți o cantitate mai mică, în urma puterii și eficacității sale ține mai mult decât alte soiuri, și e prin urmare *absolut mai eftin*.

În *vânzare deschisă* — cu măsura — *spiritul* acesta nu se capătă *niciduri*, ci numai în sticle à 30 fl., 1 cor. și 2 cor. — *Veritabil* e numai *atunci*, dacă pe sticlă sau cutie să află *șerantul-marcă de scut* și numele „*Vértes*“.

Spiritul galic a lui *Vértes* e una dintre puținele specialități ungare, cari se bucură de un bun renume nu numai în Ungaria, ci și în străi-nătate. Numai de curind a fost premiat la expozițiile dela

Ostende, Paris, Roma și Londra

cu premiile întâi, diplome de onoare, cruce de onoare și medalie de aur.

O sticlă simplă din *spiritul galic* a lui *Vértes* împreună cu îndrumarea de lipsă, costă 1 cor., două 2^{1/2}, atâta ca o sticlă simplă 2 cor., o sticlă de probă 30 fl. Se poate căpăta direct la

L. Vértes, farmacia la „Vulturul“, Lugoj, Nr. 346,

dar în Arad în farmaciile, drogueriile și spitieriile unde se află plăcate cu *șerantul-marcă* și în special la: *Koloman Földes și Iuliu Tábor, farmaciști, Benó Bauman, Isidor Berger, Ludovic Dalmei, Augustin Dörr, Franciș Dusek, Carl Ederer, Samuil Guttman, Anton Korácsnyi, Iuliu Lasar, E. Löcs și Co., Maximilian Politzer, Maurițiu Rothstein și David Weiss*; în Aradul-nou la: *A. Biegler și Nicolau Theiss*; în Pécs: *Ludovic Barna, Edințos Beamter, Coloman Duffek*; în Pécs: *Emanuil Irta și Ferdinând Turcsky*; în Sânt-Ana-nouă: *Adam Zimmermann*.

Marcă înregistrată

BETIA

Cine voește a se mântui de această patimă infamă, să întrebuițeze *remediul în contra beției* care în cele mai multe casuri cu *succes strălucit* s'a probat și pe baza receptului medical în *Apoteca „La Vulturul“ în Lugoj Nr. 346* s'a gătit. 1 dosă 5 cor., 1 dosă dublă care se recere la patima cerbicoasă 8 cor. 80 fl. Franco după primirea prețului.

Remediul D-Tale în contra beției a făcut mira-e alți Bărbatul respectiv s'a vindecat total de beție, este treaz și diligent, aceasta o putem mulțumi u doim D-Tale. Dumnezeu să ți-o respătască.
Franz Havlovic, Kruca.

Vă rog să-mi trimite o sticlă din *remediul în contra beției*, am voie să mântui pe un bărbat de patima beției. Înainte de 2 ani m'am mântuit pe mine de această patimă imorală și de atunci nu mai beau.
Mathias Hauswirth, Rausenbruck.

Pentru *remediul în contra beției* donat mie, îți exprim cea mai profundă mulțumire, aceasta m'a vindecat de beție; încă odată Vă mulțumesc și Vă rog să-mi trimite o dosă dublă pentru un amic.
George Ranzimiroff, Varna.

Prima sticlă din *remediul D-Tale* în contra beției a avut rezultat minunat, te rog să-mi trimite încă o sticlă.
Andreas Hütter, Anschowitz.

Mă grăbesc a Vă mulțumi pentru *remediul în contra beției* trimis, bărbatul meu nu bea de 2 luni rachi și eu sunt fericită.
Elise Unterlercher, Bleiberg.

Îți exprim mulțumire pentru *remediul în contra beției* trimis mie.
Frans Burian, Idrbit.

Te rog să-mi mai trimiți o dosă dublă din *remediul D-Tale* în contra beției și pentru sticla întâia Vă mulțumesc.
Iosif Gasner, Sonntagsberg.

Remediul D-Tale în contra beției a avut succes miraculos la un bețiv, Vă rog încă o dosă pentru un alt individ.
August Berger, Gaja.